

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ПРАВОВІ ОСНОВИ
ЗАХИСТУ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ”
(для бакалаврів, спеціалістів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2013

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підготовлено професором кафедри правоохоронної діяльності
Е. І. Низенком

Затверджено на засіданні кафедри правоохоронної діяльності
(протокол № 2 від 31.10.06)

Перезатверджено на засіданні кафедри (протокол № 8 від 26.03.10)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Низенко Е. І. Навчальна програма дисципліни “Правові основи захисту комерційної таємниці” (для бакалаврів, спеціалістів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2013. — 35 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Правові основи захисту комерційної таємниці”, питання для самоконтролю, вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2013
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2013

Навчальна дисципліна “Правові основи захисту комерційної таємниці” є спеціальним курсом у системі професійної підготовки фахівців як з безпеки підприємництва, і так у галузі права, які змогли б на законодавчих засадах створювати систему захисту комерційної таємниці підприємства.

Програма розрахована на студентів, які навчаються за освітньо-кваліфікаційним рівнем “бакалавр” і спеціалізацією “Безпека діяльності організації та установ”.

Зміст курсу відображає необхідну правову базу для надійного захисту комерційних секретів підприємств в Україні та різноманітні форми й методи, що використовуються при цьому.

Мета вивчення курсу — опанувати систему правових знань щодо закріплення підприємством права на комерційну таємницю, її захист, основні юридичні засади, що забезпечують функціонування та захист комерційної таємниці, а також основні принципи правового регулювання відносин у сфері захисту цього правового інституту, підстави, особливості відповідальності щодо порушень законодавства про комерційну таємницю.

Завдання курсу: вивчення понятійного апарату навчальної дисципліни “Правові основи захисту комерційної таємниці”, пізнання її предмета і значення організації практичного захисту комерційних секретів у приватнопідприємницькій сфері економіки, а також концепції системного підходу до забезпечення захисту конфіденційної інформації.

Контроль ефективності вивчення курсу передбачає відповідні на питання за темами курсу, тестування.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАХИСТУ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
	Змістовий модуль I. Концептуальні основи та загальнотеоретичні характеристики окремих напрямів захисту комерційної таємниці
1	Охорона права на інформацію
2	Комерційна таємниця: основні поняття, загальна характеристика
3	Комерційна таємниця як об’єкт правової охорони інтелектуальної власності
4	Концептуальні положення щодо комерційної таємниці
5	Банківська таємниця, правове регулювання відносин у сфері її захисту
	Змістовий модуль II. Система та форми захисту комерційної та банківської таємниці
6	Заходи володільця комерційної інформації щодо охорони її конфіденційності
7	Досвід захисту комерційних секретів західними фірмами
8	Юридичне закріплення права підприємства на використання комерційної таємниці
9	Права та обов’язки володільця прав на комерційну таємницю
10	Допуск до комерційної таємниці співробітників підприємства
11	Обов’язкові умови, пов’язані із забезпеченням захисту комерційної таємниці підприємства
12	Особливості правової охорони конфіденційної інформації при укладенні угоди з іноземною фірмою

1	2
	Змістовий модуль III. Правові засади захисту комерційної таємниці та організаційне забезпечення діяльності з охорони інформації з обмеженим доступом
13	Правове регулювання питань збереження комерційної таємниці при укладенні підприємницьких договорів і веденні ділових переговорів
14	Технічний захист інформації, що містить комерційну таємницю
15	Попередження правопорушень у сфері використання інформаційних технологій
16	Формування підрозділу інформаційної безпеки СБ підприємства та заходи захисту комерційної таємниці
17	Механізм реалізації прав особи на комерційну таємницю
18	Правові відносини підприємства з контролюючими органами в питаннях, пов’язаних із захистом комерційної таємниці та конфіденційних відомостей
19	Правова характеристика уніфікованих основ захисту комерційної таємниці в міжнародному праві
	Змістовий модуль IV. Локальні акти підприємства із захисту комерційної таємниці
20	Конструювання типової моделі корпоративної норми “Положення про комерційну таємницю підприємства та правила її збереження”
21	Типова модель методики визначення відомостей, які становлять комерційну таємницю підприємства
22	Типова модель корпоративної норми “Положення про дозвільну систему доступу співробітників підприємства та представників сторонніх організацій до відомостей, які становлять комерційну таємницю підприємства”
23	Типова модель організаційно-методичного документа з організації і ведення на підприємстві спеціального діловодства з носіями комерційної таємниці
24	Типова модель корпоративної норми “Положення про підрозділ інформаційної безпеки СБ підприємства”
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
“ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАХИСТУ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ”

Змістовий модуль I. Концептуальні основи та загальнотеоретичні характеристики окремих напрямів захисту комерційної таємниці

Тема 1. Охорона права на інформацію

Право громадян України на інформацію. Поняття інформації. Основні принципи інформаційних відносин.

Основні види інформаційної діяльності. Основні галузі інформації. Джерела правової інформації. Джерела документованої інформації про особу.

Класифікація інформації за режимом доступу до неї. Зарахування інформації до категорії таємних відомостей. Звернення громадян з вимогою надання можливості ознайомлення з офіційними документами. Доведення відмови державною установою до відома запитувача.

Документи та інформація, що не підлягають наданню для ознайомлення за запитами. Підстави виникнення прав власності на інформацію. Відповідальність за порушення законодавства про інформацію.

Література [23; 26; 49; 51; 54; 56]

Тема 2. Комерційна таємниця: основні поняття, загальна характеристика

Ознаки, згідно з якими інформація вважається комерційною таємницею певного підприємства. Поняття комерційної таємниці. Відомості, що не становлять комерційної таємниці. Надання контролюючим органам державної виконавчої влади і правоохоронним органам відомостей, що відповідно до чинного законодавства підлягають оголошенню. Державна звітність підприємства.

Поняття “службова таємниця” і “професійна таємниця”. Рівні важливості інформації, що становить комерційну таємницю. Конфіденційна інформація, її захист.

Відомості, що становлять банківську таємницю.

Література [41–43; 49; 50; 56]

Тема 3. Комерційна таємниця як об’єкт правової охорони інтелектуальної власності

Співвідношення понять “комерційна таємниця” і “інтелектуальна власність”. Суб’єкти і об’єкти права власності на комерційну таємницю. Збереження конфіденційності щодо предмета договору, коли в ньому є конфіденційна інформація.

Суворий порядок обліку та збереження угод, доступу до них як співробітників підприємства, так і сторонніх осіб.

Усне зобов’язання партнерів не розголошувати інформацію про предмет та умови майбутньої угоди. Укладення з партнером, перед яким розкривається конфіденційна інформація, письмової угоди про збереження ним цієї інформації.

Складання та підписання суб’єктами підприємництва протоколів про наміри в процесі ділових зустрічей, якщо в діловій бесіді повідомляється конфіденційна інформація.

Література [40; 49; 52; 56; 62; 68]

Тема 4. Концептуальні положення щодо комерційної таємниці

Поняття та зміст концепції правового захисту комерційної таємниці. Практична реалізація концептуального положення — обов’язкова перевірка та вивчення осіб, які працюють з комерційною таємницею, в разі вирішування завдань щодо підбору кадрів. Комерційна таємниця — невід’ємний елемент та об’єктивна складова ринкових відносин, фундамент організаційно-практичної діяльності із захисту комерційної таємниці підприємства.

Закріплення права підприємства на використання комерційної таємниці. Створення на підприємстві системи допуску і доступу до його комерційної таємниці. Договірні зобов’язання про зберігання комерційної таємниці з працівниками, які мають до неї відношення.

Формування служби економічної безпеки підприємства із забезпечення захисту комерційної таємниці.

Література [3; 6; 7; 39; 42; 44; 49; 51; 60]

Тема 5. Банківська таємниця, правове регулювання відносин у сфері її захисту

Поняття банківської таємниці. Перелік відомостей, що становлять банківську таємницю.

Суб’єкти, які мають право ознайомлюватися з банківською таємницею. Рівні зберігання банківської таємниці працівниками банку.

Право банку надавати загальну інформацію, що становить банківську таємницю, іншим банкам при наданні кредитів, банківських гарантій.

Створення єдиної інформаційної системи обліку позичальників (боржників) з назвою “Реєстр позичальників”. Зміст вхідної інформації, що надсилається від комерційного банку до бази даних Єдиної інформаційної системи “Реєстр позичальників”.

Коло суб’єктів, які мають право одержувати банківську інформацію про стан справ клієнтів банку без їхньої згоди.

Література [11; 14; 43; 49; 56; 68; 72]

Змістовий модуль II. Система та форми захисту комерційної та банківської таємниці

Тема 6. Заходи володільця комерційної інформації щодо охорони її конфіденційності

Види правового регулювання відносин у сфері захисту комерційної таємниці. Підтримка з боку держави дій суб’єкта господарювання, спрямованих на захист комерційної таємниці, яка надається органам державної влади.

Договір з працівниками, що зобов’язує їх не розголошувати комерційну таємницю під час роботи на підприємстві та на певний строк після звільнення.

Визначення суб’єктом господарювання складу і обсягу відомостей, що становлять комерційну таємницю, та способів їх захисту. Закріплення права підприємства на захист комерційної таємниці. Включення вимог із збереження, охорони комерційної таємниці до Колективного договору.

Обов’язки трудового колективу щодо порушення встановленого порядку охорони відомостей, які складають комерційну таємницю підприємства.

Література [8; 10; 23; 41; 43; 48]

Тема 7. Досвід захисту комерційних секретів західними фірмами

Поширення впливу загальнодержавних систем національної безпеки у західних країнах на захист комерційних секретів у приватно-підприємницькій сфері економіки. Делегування урядовим чи держав-

ним структурам організаційних функцій контролю і практичного захисту конфіденційної інформації.

Право корпорацій встановлювати власні системи режиму секретності в інтересах збереження комерційних секретів.

Власні системи режиму секретності і безпеки концернів, корпорацій, компаній, що не підлягають державному управлінню. Допомога спеціалізованих консультативних фірм в організації системи збереження комерційних секретів.

Процедурні особливості розробки системи захисних режимних заходів західними фірмами. Концепція системного підходу до забезпечення захисту конфіденційної інформації “opsec” (operation security). Процес організації захисту інформації за методом “opsec”.

Література [40; 48; 52; 59; 61; 65; 72]

Тема 8. Юридичне закріплення права підприємства на використання комерційної таємниці

Порядок закріплення підприємством права на комерційну таємницю, визначення її складу, обсягу. Введення в дію “Переліку відомостей, що становлять комерційну таємницю підприємства”.

Створення на підприємстві системи допуску і доступу до його комерційної таємниці. Оформлення договірних зобов’язань про збереження комерційної таємниці з працівниками, які мають до неї відношення.

Методи і форми практичної реалізації принципу обов’язкової перевірки та вивчення осіб, що працюють з комерційною таємницею, а також ділових партнерів і конкурентів.

Література [41; 43; 49–51; 56; 57; 70]

Тема 9. Права й обов’язки володільця прав на комерційну таємницю

Право власника комерційної таємниці на самозахист від злочинних посягань третіх осіб, які незаконно збирають конфіденційну інформацію на території чи у приміщеннях, які займає власник такої інформації. Застосування оперативних заходів дезінформації осіб, що незаконно збирають інформацію. Застосування власником комерційної таємниці в порядку самозахисту заходів дисциплінарної відповідальності до працівників, з якими укладені відповідні трудові договори, у разі розкриття ними конфіденційної інформації.

Захист порушеного права на комерційну таємницю в юрисдикційній формі.

Поняття захисту права і охорони права на комерційну таємницю.

Обов'язок власника комерційної таємниці довести суду, що інформація відповідає всім критеріям охороноспроможності і те, що конкретна особа отримала доступ до неї із застосуванням незаконних засобів.

Звернення до суду у разі порушення права на комерційну таємницю одним з контрагентів договору з питань, прямо передбачених договором.

Література [4; 8; 10; 18; 41; 43; 49]

Тема 10. Допуск до комерційної таємниці співробітників підприємства

Встановлювання керівником підприємства спеціальних правил регулювання допуску до інформації категорії “комерційна таємниця”. Зміст поняття “допуск до комерційної таємниці”. Юридичні зобов'язання співробітників підприємства, які отримали допуск до комерційної таємниці.

Наслідки, які можуть наступити у разі, коли співробітник порушує вимоги, пов'язані із зобов'язанням про збереження довіреної йому комерційної таємниці.

Триступенева система важливості комерційної таємниці на підприємстві. Забезпечення правомірності допуску, який надається співробітнику підприємства. Вивчення та перевірка кандидата для роботи, пов'язаної з відносинами, що складають комерційну таємницю. Мета вибору попередження — зобов'язання при звільненні співробітника підприємства, який мав допуск до комерційної таємниці, про нерозголошення конфіденційних відомостей.

Література [56; 60; 63; 65; 70; 71]

Тема 11. Обов'язкові умови, пов'язані із забезпеченням захисту комерційної таємниці підприємства

Розробка у положенні про охорону комерційної таємниці підприємства норм, відповідно до яких треті особи допускаються до ознайомлення з документами, які містять комерційну таємницю. Регулювання корпоративними нормами порядку доступу перевіряючими особами до документів підприємства, які містять комерційну таємницю.

Додаток до трудового договору чи контракту про нерозголошення найманими працівниками комерційної таємниці. Юридичні обставини, які за законодавством України виключають застосування будь-яких санкцій до працівників, які розголосили конфіденційні відомості роботодавців.

Юридична сила застережень про конфіденційність після звільнення працівника, котрий повинен зберігати в таємниці відомості, що складають комерційну таємницю його колишнього роботодавця.

Оформлення особливого письмового зобов'язання працівника шляхом надання останнім підписки про нерозголошення комерційної таємниці.

Юридичне запровадження системи охорони та захисту конфіденційної інформації шляхом внесення доповнень у вигляді положень про комерційну таємницю до статуту підприємства, колективного договору, трудового контракту керівника підприємства та трудової угоди (контракту) кожного працівника, договорів про спільну діяльність.

Література [41; 43; 49; 50; 56; 58; 59; 63]

Тема 12. Особливості правової охорони конфіденційної інформації при укладенні угоди з іноземною фірмою

Особливості контракту з іноземними партнерами щодо зобов'язань сторін відносно збереження конфіденційності всього змісту тексту. Відображення в контракті умов, що забезпечують захист прав контрагента на комерційну таємницю. Внесення застереження серед “інших умов” про те, що контракт є юридичною підставою судового розгляду будь-яких майнових, фінансових і комерційних претензій, обумовлених неналежним виконанням зобов'язань сторін.

Вибір арбітражу. Зв'язок матеріального права, яке буде застосовуватись у судовому розгляді за місцем знаходження арбітражу, вибраного сторонами при підписанні контракту.

Діючі законодавчі і підзаконні нормативні акти, які встановлюють основи правового і економічного регулювання зовнішньоекономічних зв'язків: Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16 квітня 1991 р.; Постанова Кабінету Міністрів України та Національного банку України “Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних угод (контрактів) та типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних угод (контрактів), які передба-

чають розрахунки в іноземній валюті” від 21 червня 1995 р. № 444; Указ Президента України “Про застосування Міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів” від 4 жовтня 1994 р.; Віденська конвенція ООН про договори купівлі-продажу товарів, 1980 р.; Наказ Міністерства зовнішньоекономічних зв'язків та торгівлі “Про затвердження Положення про форму зовнішньоекономічних договорів” від 5 жовтня 1955 р. № 75.

Право суб'єктів підприємницької діяльності України використовувати міжнародні звичаї, рекомендації міжнародних органів та організацій, якщо це прямо не заборонено законодавством України.

Література [44; 47; 48; 50; 51; 56; 62; 69]

Змістовий модуль III. Правові засади захисту комерційної таємниці та організаційне забезпечення діяльності з охорони інформації з обмеженим доступом

Тема 13. Правове регулювання питань збереження комерційної таємниці при укладенні підприємницьких договорів і веденні ділових переговорів

Дотримання вимог, які надають договору в цивільному праві достатню юридичну силу. Особливий порядок вирішення господарських спорів за договорами, що містять комерційну або банківську таємницю.

Захист інформації про факт укладення договору та умови його виконання. Збереження елемента конфіденційності предмета угоди у разі передавання науково-технічних знань, технологічного досвіду та технічних рішень.

Особливості укладення угоди з іноземною фірмою, якщо вона має конфіденційний характер. Право суб'єктів підприємницької діяльності України використовувати міжнародні звичаї, рекомендації міжнародних органів та організацій.

Умови збереження комерційної таємниці у процесі ділових зустрічей партнерів.

Література [1; 3–11; 18; 23]

Тема 14. Технічний захист інформації, що містить комерційну таємницю

Концепція технічного захисту інформації в Україні. Термінологія, пов'язана з технічним захистом інформації.

Кримінологічна класифікація та характеристика злочинів у сфері інформаційних технологій. Перелік правопорушень у сфері інформаційних технологій за законодавством України.

Забезпечення встановленого керівними документами порядку розробки, впровадження й експлуатації в промисловому режимі програмно-технічних комплексів. Встановлення термінів зміни паролів користувачів, збереження копій програм і комп'ютерної інформації. Застосування технічних засобів розпізнання користувачів комп'ютерів у період проведення перевірки. Криптографічний захист інформації.

Введення в дію актів за результатами антивірусних перевірок і контрольного обліку файлів, що зберігаються у відповідних програмах.

Суб'єкти системи технічного захисту інформації. Погодження з Департаментом спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації СБУ робіт, спрямованих на розвиток матеріально-технічної бази системи технічного захисту підприємства, установи та організації.

Література [27–32; 34; 44; 57]

Тема 15. Попередження правопорушень у сфері використання інформаційних технологій

Розробка комплексної системи захисту інформації підприємства. Забезпечення працівників нормативними документами, які передбачають відповідальність за недотримання правил обробки інформації та методики її захисту. Аналіз видів загроз у сфері інформаційних технологій.

Проведення аудиту та забезпечення функціонування програмно-апаратного захисту автоматизованих систем. Сертифікація співробітниками Департаменту спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації (ДСТСЗІ) СБУ комп'ютерного устаткування та програмного забезпечення.

Заходи служби інформаційної безпеки відповідної установи щодо виявлення слідів комп'ютерних злочинів на об'єкті у тому числі: випереджувальні та адекватні. Виявлення зловмисника за допомогою

випереджувальних заходів. Програми виявлення спроб одержати доступ до інформації без необхідного дозволу, а також, що сповіщають оператора чи представника служби безпеки організації, що хтось намагається увійти до системи, але постійно вводить неправильний пароль.

Дії служби інформаційної безпеки у разі встановлення конкретної особи, яка за допомогою комп'ютера внесла незаконні зміни в банківські поточні рахунки. Обставини, що впливають на можливість вчинення комп'ютерних злочинів.

Література [24; 45; 49; 52–54; 60; 65]

Тема 16. Формування підрозділу інформаційної безпеки СБ підприємства та заходи захисту комерційної таємниці

Організація ведення закритого діловодства на підприємстві та обов'язки керівника цього підрозділу щодо захисту комерційної таємниці. Застережні заходи при підготовці документів обмеженого користування. Порядок перевірки всіх документів, підготовлених на підприємстві для використання засобами масової інформації, з метою попередження несанкціонованого розголошення охоронюваної інформації.

Структура служби інформаційної безпеки СБ підприємства та обов'язки її керівника, системного адміністратора, аудитора, спеціаліста інформаційної системи, головного спеціаліста з питань захисту комерційної таємниці.

Встановлення на підприємстві відповідного режиму поводження з інформацією. Присвоєння обмежувальних грифів доступу всім матеріальним носіям інформації, які мають бути спрямовані в загальні внутрішні та зовнішні інформаційні потоки.

Організація пропускового режиму в охоронюване приміщення у зв'язку з проведенням там ділових переговорів з питань, що становлять комерційну таємницю, виробничих нарад тощо.

Обов'язки підрозділу режиму СБ підприємства у зв'язку з необхідністю несанкціонованої зйомки інформації в місцях роботи працівників з відомостями, що становлять комерційну таємницю.

Література [45; 52; 57; 58; 63–65]

Тема 17. Механізм реалізації прав особи на комерційну таємницю

Зміст поняття “порушення прав на комерційну таємницю”. Обов'язок власника прав на комерційну таємницю у разі їх порушення довести, що конкретна особа отримала доступ до цієї інформації за допомогою незаконних способів, які прямо заборонені законом або суперечать загальним принципам добросовісної конкуренції.

Юрисдикційна процедура — основна форма захисту комерційної таємниці, її систематизація та зміст. Підвідомчість позовів про захист порушених прав на комерційну таємницю до господарських судів і судів загальної юрисдикції та обґрунтування можливості звернення із заявою в ці інстанції у випадках допущення порушення прав володільців підприємницьких секретів. Адміністративний порядок захисту прав на комерційну таємницю згідно із ст. 17 ГК України.

Способи захисту роботодавцем прав на технологічне або технічне рішення, створене працівником у зв'язку з виконанням ним службових обов'язків. Захист власником прав на комерційну таємницю за допомогою заходів, спрямованих на поновлення становища, яке існувало до порушення інтересів правоволодільців, а також механізм їх реалізації.

Відшкодування правопорушником збитку у зв'язку з порушенням прав власника на комерційну таємницю. Обов'язок потерпілого обґрунтувати розмір збитків.

Кримінальна відповідальність згідно із ст. 231 і 232 КК України за посягання на право володільців на комерційну таємницю.

Література [3–6; 12; 13; 19; 20; 26; 41]

Тема 18. Правові відносини підприємства з контролюючими органами в питаннях, пов'язаних із захистом комерційної таємниці та конфіденційних відомостей

Нерегульованість законодавством України правових відносин, які виникають при здійсненні контролюючими органами перевірок і ревізій суб'єкта підприємницької діяльності. Поняття “перевірка” фінансово-господарської діяльності суб'єктів підприємництва органами виконавчої влади, уповноваженими від імені держави здійснювати такі дії, та правоохоронними органами як до порушення, так і в рамках уже порушеної кримінальної справи.

Компетенція контролюючих державних органів, які мають право проводити планові та непланові виїзні перевірки фінансово-господарської діяльності суб'єктів підприємницької діяльності у випадках, передбачених чинним законодавством України. Обмеження можливості контролюючих органів виконавчої влади ознайомлюватися з конфіденційними відомостями або комерційною таємницею в межах їхньої компетенції.

Умови, дотримання яких посадовою особою правоохоронного органу обов'язкові при необхідності реалізувати право доступу до інформації, яка містить комерційну чи банківську таємницю. Зміст і реквізити письмової вимоги керівника або заступника правоохоронного органу до адміністрації підприємства про надання документів, що є носіями комерційної або банківської таємниці, відносно яких законом встановлено спеціальний порядок отримання відомостей.

Література [17; 41; 44; 45; 49; 51; 56; 57; 65]

Тема 19. Правова характеристика уніфікованих основ захисту комерційної таємниці в міжнародному праві

Шляхи вирішення проблеми надійного збереження промислових і комерційних секретів зарубіжними країнами у зв'язку з тим, що відбувається інтернаціоналізація економічної і господарської діяльності.

Правова характеристика уніфікованих основ захисту комерційної таємниці у міжнародному праві (стаття 10 bis та стаття 10 ter Паризької конвенції про охорону промислової власності 1883 р., яка набула чинності в Україні 25 грудня 1991 р., але в редакції 1967 р.). Роль положень ст. 1 Паризької конвенції для розуміння режиму охорони комерційної таємниці та ст. 2 Стокгольмської конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності 1967 р.

Значення для забезпечення охорони комерційної таємниці першої комплексної багатосторонньої домовленості, зафіксованої в угоді з торгових аспектів прав інтелектуальної власності, яка була укладена в рамках Світової організації торгівлі (далі Угода ТРІПС) на Уругвайському раунді міжнародних переговорів (1986–1994 рр.).

Визначення комерційної таємниці згідно із ст. 1 Угоди ТРІПС інтелектуальною власністю та закріплення критеріїв режиму “закритої інформації”. Обов'язок країн-учасниць Уругвайського раунду міжна-

родних переговорів створити національні системи (згідно із ст. 41–47 Угоди ТРІПС) для впровадження визнаних прав інтелектуальної власності щодо комерційної таємниці.

Значення Північноамериканської угоди про вільну торгівлю (укладена в 1994 р. між Канадою, США та Мексикою) для практичного захисту комерційної таємниці в країнах-учасницях Угоди ТРІПС.

Література [49–51; 62; 68; 72]

Змістовий модуль IV. Локальні акти підприємства із захисту комерційної таємниці

Тема 20. Конструювання типової моделі корпоративної норми “Положення про комерційну таємницю підприємства та правила її збереження”

Мета положення — закріпити факт створення системи заходів з правового захисту комерційної таємниці підприємства на основі діючого законодавства України, забезпечити збереження конфіденційної комерційної інформації.

Зміст Загальних положень цього загального акта. Визначення об'єктів захисту у рамках комерційної таємниці. Обов'язковість для виконання всіма підрозділами підприємства вимог і правил, які викладені в Положенні. Відомості, які належать підприємству. Право володіння, використання та відповідальність за розголошення відомостей, які закріплюються в Статуті, установчому та господарському договорі, технічному завданні тощо. Виключна наявність відомостей, які містять конфіденційну інформацію в рекламних матеріалах. Можливість використання для відкритого оголошення відомостей, які містять конфіденційну інформацію.

Механізм визначення інформації, яка становить комерційну таємницю. Визначення керівниками структурних підрозділів прогнозованої оцінки можливості отримання результатів, які можуть мати новину та складати в подальшому предмет комерційної таємниці. Облік цих відомостей у журналі “Попередній облік інформації, яка має комерційну перспективу”. Відображення за результатами оцінювання предмета комерційної таємниці, терміну її дії, кола осіб, які мають право доступу до цієї інформації. Подання цієї інформації в постійно діючу комісію з комерційної таємниці підприємства.

Заходи по захисту комерційної таємниці. Проведення заходів із захисту комерційної таємниці підрозділом інформаційної безпеки СБ підприємства. Обмежувачий гриф джерел інформації, які мають комерційну таємницю. Тематичне дос'є за кожною інформацією, яка є предметом комерційної таємниці. Видача дос'є та документів з відміткою “конфіденційно”. Обов'язкова умова угоди з українськими підприємствами, організаціями та іноземними фірмами щодо попередження розголошення комерційної таємниці. Передавання інформації, яка має комерційну таємницю, стороннім організаціям.

Надання даних, які містять у собі комерційну таємницю, представникам органів державного управління.

Відповідальність керівників підприємства, структурних підрозділів за організацію забезпечення, збереження комерційної таємниці. Притягнення до кримінальної відповідальності співробітників підприємства за збирання конфіденційної інформації комерційного характеру в інтересах конкуруючих організацій.

Література [66; 67]

Тема 21. Типова модель методики визначення відомостей, які становлять комерційну таємницю підприємства

Визначення відомостей, які становлять комерційну таємницю підприємства. Аналіз науково-дослідницької, конструкторсько-технологічної, підприємницької, виробничої, організаційно-управлінської діяльності підприємства для визначення конкурентоздатних науково-дослідних робіт, виробничої продукції, нових технологій, послуг, які надаються. Врахування перспектив розвитку.

Визначення за результатами аналізу категорії відомостей, які можуть бути кваліфіковані як “комерційна таємниця”. Прорахування можливого розміру збитків, які може понести підприємство в разі витоку цих відомостей, якщо вони не будуть захищені. Маркетингові дослідження діяльності конкурентів на ринку ідей, технологій, реалізації готової продукції, різних видів послуг.

Створення постійно діючої комісії з питань комерційної таємниці. Завдання комісії. Збирання пропозицій від структурних підрозділів підприємства про відомості, які можуть бути зараховані до комерційної таємниці підприємства. Вивчення пропозицій, що надходять, їх оцінювання, узагальнення, систематизація.

Розробка проекту “Переліку відомостей, які складають комерційну таємницю підприємства”. Надання права кваліфікувати інформацію як комерційну таємницю підприємства керівникам структурних підрозділів (філій, госпрозрахункових підприємств, цехів, відділів, лабораторій). Контроль голови постійно діючої комісії за своєчасним надходженням матеріалів від керівників структурних підрозділів і планомірністю роботи комісії.

Література [66; 67]

Тема 22. Типова модель корпоративної норми “Положення про дозвільну систему доступу співробітників підприємства та представників сторонніх організацій до відомостей, які становлять комерційну таємницю підприємства”

Вимоги законів України “Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності”, “Про банки та банківську діяльність”, “Про Антимонопольний комітет України”, “Про державну контрольно-ревізійну службу”, “Про господарські товариства”, “Про прокуратуру”, “Про міліцію”, “Про Службу безпеки України”, “Про державну податкову службу України”, згідно з якими розробляється “Положення про дозвільну систему доступу співробітників підприємства та представників сторонніх організацій до відомостей, які складають комерційну таємницю підприємства”.

Поняття правомірного доступу співробітників підприємства до документів і відомостей, які містять комерційну таємницю. Правомочний доступ особи, яка не є співробітником підприємства. Порядок підпису угоди про конфіденційність особою, яка не є співробітником підприємства, однак має необхідність в ознайомленні з певними документами, які містять комерційну таємницю.

Неправомочне ознайомлення співробітників з документами і відомостями, які містять комерційну таємницю, спричинює розгляд цієї дії як розголошення конфіденційної інформації і відповідальність, передбачену законодавством України.

Контроль за дотриманням вимог цього Положення.

Права посадових осіб стосовно доступу співробітників до документів, відомостей і спецвиборів, які містять комерційну таємницю.

Обов'язки посадових осіб щодо доступу співробітників до документів і відомостей, які становлять комерційну таємницю.

Права й обов'язки підрозділу інформаційної безпеки СБ підприємства стосовно доступу співробітників до комерційних секретів. Право підрозділу інформаційної безпеки вимагати письмових роз'яснень від співробітників, які допустили порушення вимог цього Положення.

Контролювання правомірності доступу конкретних співробітників до відповідних документів та інформації, які становлять комерційну таємницю. Зміст номенклатурних справ за таємницею підрозділу підприємства.

Загальні вимоги до оформлення доступу співробітників до документів, які становлять комерційну таємницю.

Порядок видачі документів, що містять комерційну таємницю на робочі місця співробітників. Список приміщень, в які дозволяється видавати документи, що становлять комерційну таємницю. Повернення наприкінці дня документів, що становлять комерційну таємницю в підрозділ інформаційної безпеки.

Порядок доступу до документів категорії “КТ-особливої важливості”. Порядок доступу виконавців до документів оперативного листування, розмноження й адресування документів, що складають комерційну таємницю, у зовнішній організації і структурні підрозділи підприємства.

Порядок доступу осіб на наради і засідання для обговорення комерційних секретів.

Література [66; 67]

Тема 23. Типова модель організаційно-методичного документа з організації і ведення на підприємстві спеціального діловодства з носіями комерційної таємниці

Загальні положення. Організація спеціального діловодства з документами — носіями комерційної таємниці підприємства, що встановлює присвоєння відповідного грифа, порядок їхнього розмноження, розсилання, прийому і обліку, групування у справи, використання, збереження, знищення і перевірки наявності. Поняття системи спеціального діловодства з документами з грифом комерційної таємниці.

Урахування при розробленні цього організаційно-методичного документа положень “Єдиної державної системи документального забезпечення управління”, “Інструкції про порядок обліку, зберігання і

використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави”, а також діючих ДСТ на організаційно-розпорядницьку документацію.

Зведення необхідних журналів обліку документів, виробів і продукції, які визначаються номенклатурою справ.

Облік документів із грифом комерційної таємниці. Розташування реквізитів кожного виду документа відповідно до вимог державних стандартів (ДСТ). Підтвердження підписами виконавців, працівника підрозділу інформаційної безпеки СБ підприємства кількості екземплярів надрукованого документа і сторінок зданих чернеток.

Друкування і розмноження документів з грифом комерційної таємниці в приміщенні підрозділу служби безпеки підприємства.

Письмовий дозвіл керівника структурного підрозділу або підрозділу інформаційної безпеки на зняття копій і проведення виписок з документів з грифом комерційної таємниці.

Порядок оформлення, адресування і відправлення вихідних документів з грифом комерційної таємниці тільки підрозділом інформаційної безпеки СБ підприємства через спецз'язок.

Оформлення, облік і збереження робочих зошитів. Складання номенклатур, збереження справ. Знищення документів. Перевірка наявності документів спеціальною комісією по закінченні року з грифом комерційної таємниці. Складання акта за результатами перевірки.

Перевірка підрозділом інформаційної безпеки не менше одного разу в квартал дотримання виконавцями документів з грифом комерційної таємниці порядку збереження їх і роботи з ними на робочих місцях. Відповідальність співробітників підрозділу інформаційної безпеки СБ підприємства за схоронність документів з грифом комерційної таємниці.

Література [66; 67]

Тема 24. Типова модель корпоративної норми “Положення про підрозділ інформаційної безпеки СБ підприємства”

Загальні положення. Розроблення положення про підрозділ інформаційної безпеки СБ підприємства згідно із законами України “Про власність”, “Про господарські товариства”, “Про банки і банківську діяльність”, “Про інформацію”, “Про захист від недобросовісної кон-

курентції”, “Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності”. Підрозділ інформаційної безпеки як структурний елемент підприємства, на який покладається відповідальність за організацію і здійснення заходів забезпечення збереження комерційної таємниці, запобігання витоку відомостей, що становлять комерційну таємницю.

Підпорядкування підрозділу інформаційної безпеки безпосередньо керівній службі безпеки підприємства. Здійснення заходів запобігання витоку відомостей, що становлять комерційну таємницю, у взаємодії з кадровим апаратом, юридичною службою, підрозділом режиму СБ підприємства, сектором спеціального діловодства, сектором технічного захисту інформації.

Основні цілі і завдання підрозділу інформаційної служби безпеки СБ підприємства. Розроблення внутрішніх правил і порядку кваліфікації інформації як комерційної таємниці підприємства.

Функції та права підрозділу інформаційної служби безпеки.

Література [66; 67]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Комерційна таємниця як невіддільний елемент ринкових відносин і засіб захисту господарської, торговельної, підприємницької та іншої діяльності.
2. Суб'єкти права власності на комерційну таємницю.
3. Ознаки інформації, яка становить комерційну таємницю підприємства.
4. Умови, за яких може передаватись на договірній основі комерційна таємниця іншому підприємству.
5. Методи вимірювання вартості інформації, що становить комерційну таємницю.
6. Поняття права власності на комерційну таємницю.
7. З якого моменту виникає право власності на комерційну таємницю і коли закінчується термін його дії?
8. Об'єкти права власності на інформацію, яка становить комерційну таємницю.
9. Мотиви порушення питання про створення суб'єктами господарювання системи захисту комерційної таємниці підприємства.
10. З чого слід починати підготовку до створення системи правового захисту комерційної таємниці підприємства?

11. Основні складові системи правового захисту комерційної таємниці.
12. Юридичне закріплення права підприємства на комерційну таємницю, організацію її захисту від витоку відомостей конфіденційного комерційного характеру.
13. За яких умов можливо в судовому порядку відшкодувати завдані збитки, якщо мав місце факт витоку інформації конфіденційного характеру.
14. Які положення необхідно передбачити в колективному договорі з позиції правового захисту комерційної інформації?
15. Обов'язки адміністрації і співробітників підприємства, які повинні знайти відображення у правилах внутрішнього трудового розпорядку підприємства.
16. Письмове зобов'язання працівника підприємства про нерозголошення комерційної таємниці.
17. Зміст “Положення про комерційну таємницю та правила її збереження”.
18. Організація роботи підприємства із визначення самостійно відомостей, які становлять комерційну таємницю.
19. Можливі негативні наслідки для підприємства у разі відкритого використання відомостей, які включені до списку для розгляду як комерційна таємниця.
20. Порядок допуску працівників до комерційних секретів підприємства, якщо воно визначилось в наявності інформації, що становить комерційну таємницю.
21. Поняття “допуск до комерційної таємниці”. Які правові навантаження воно має стосовно співробітників підприємства, що отримали допуск?
22. Фактори, які слід враховувати при вирішенні питання про надання допуску конкретному співробітникові до комерційної таємниці.
23. Зобов'язання співробітника підприємства, якому наданий допуск до комерційної таємниці.
24. Причини та підстави позбавлення допуску до комерційної таємниці працівника підприємства.
25. Методологія вивчення та перевірки кандидата для роботи, пов'язаної з відомостями, що становлять комерційну таємницю.

26. Попередження — зобов'язання про нерозголошення комерційних секретів співробітником підприємства, який мав допуск до комерційної таємниці, але був звільнений.
27. Поняття “доступ до комерційної таємниці”.
28. Характеристика різних юридичних категорій допуску і доступу до комерційної таємниці.
29. Юридичне закріплення факту ознайомлення особи з конкретною конфіденційною інформацією.
30. Поняття “режим доступу до інформації”.
31. Здійснення державою контролю за режимом доступу до інформації.
32. Нормативно-правові акти, якими необхідно керуватись при укладенні угоди з іноземною фірмою, якщо вона має конфіденційний характер.
33. Зміст умов конфіденційності при укладенні угоди з іноземною фірмою.
34. В яких випадках посадові особи правоохоронних органів мають право доступу до відомостей, що становлять банківську і комерційну таємницю.
35. Принципи конфіденційності.
36. Договір про захист комерційної інформації.
37. Контроль за функціонуванням системи технічного захисту інформації.
38. Суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють криптографічний захист інформації.
39. Правовий захист інформації в автоматизованих системах.
40. Допуск громадян до державної таємниці.
41. Забезпечення інженерно-технічними заходами цілісності та доступу до інформації.
42. Суб'єкти правовідносин у сфері науково-технічної інформації.
43. Правовий режим науково-технічної інформації.
44. Відповідальність сторін за порушення умов договору у сфері забезпечення охорони комерційної таємниці.
45. Дисциплінарна відповідальність за розголошення відомостей, що становлять комерційну таємницю.
46. Неправомірне збирання комерційної таємниці.
47. Поняття розголошення комерційної таємниці.
48. Схиляння до розголошення комерційної таємниці.

49. Нормативне регулювання порядку одержання та використання науково-технічної інформації.
50. Повноваження центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у сфері охорони та захисту комерційної таємниці.
51. Поняття та визначення прав на інформацію.
52. Режимно-секретні органи, їх права та обов'язки.
53. Компетенція державних органів, що здійснюють правове регулювання комерційної таємниці.
54. Права та обов'язки іноземних громадян щодо захисту комерційної таємниці.
55. Умови та правила здійснення діяльності у сфері захисту комерційної таємниці.
56. Відмежування інформації, яка становить комерційну таємницю від доступної інформації, державної, банківської таємниць, державної науково-технічної інформації.
57. Зарахування інформації до державної таємниці.
58. Організація проведення перевірок науково-дослідних установ, що фінансуються з державного бюджету.
59. Зміна ступеня важливості комерційної таємниці.
60. Право позбавляти співробітника допуску до комерційної таємниці.
61. Особливості використання співробітниками кадрового підрозділу та служби безпеки первинного контакту з кандидатом, якого приймають на роботу, у виховально-профілактичних цілях.
62. Склад і обсяг відомостей, які становлять комерційну таємницю.
63. Перелік відомостей, які не можуть становити комерційної таємниці.
64. Умови та правила здійснення діяльності у сфері захисту комерційної таємниці.
65. Специфіка та особливості договірних відносин у сфері забезпечення охорони комерційної таємниці.
66. Права й обов'язки осіб, які володіють конфіденційною інформацією.
67. Правовідносини між власниками науково-технічної інформації, її споживачами і посередниками.
68. Інформація, що не належить до державної таємниці.
69. Державні секрети з питань таємниць.

70. Зміна ступеня секретності інформації та скасування рішення про зарахування її до державної таємниці.
71. Відмова у наданні допуску до державної таємниці.
72. Звід відомостей, що становлять державну таємницю.
73. Державна політика щодо державної таємниці.
74. Система та структура державних органів у сфері охорони державної таємниці.
75. Правова охорона та захист комерційної таємниці.
76. Основні принципи інформаційних відносин.
77. Кримінальна відповідальність за розголошення відомостей, що становлять комерційну таємницю.
78. Адміністративна відповідальність за розголошення відомостей, що становлять комерційну таємницю.
79. Цивільно-правова відповідальність за розголошення відомостей, що становлять комерційну таємницю.
80. Загальні вимоги щодо забезпечення захисту інформації в АС.
81. Встановлення вимог і правил щодо захисту інформації.
82. Державна політика щодо державної таємниці.
83. Порядок зарахування інформації до державної таємниці.
84. Контроль і нагляд за додержанням законодавства про державну таємницю.
85. Інформаційні відносини.
86. Правові засади одержання, використання, поширення та зберігання інформації.
87. Доступ до інформації, що охороняється, представників правоохоронних органів, органів державного управління, які здійснюють контроль за господарською діяльністю підприємств.
88. Призначення створюваної на підприємстві системи накопичення інформації про осіб, які мали доступ до конкретних відомостей, що становлять комерційну таємницю.
89. Дотримання “Міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів” (Правила “Інкотермс — 90”) всіма суб’єктами підприємницької діяльності України при укладенні зовнішньоекономічних угод.
90. Порядок обліку, збереження зовнішньоекономічних угод і доступу до них співробітників підприємства і сторонніх осіб.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Згідно з навчальним планом дисципліни “Правові основи захисту комерційної таємниці” студенти виконують контрольну роботу.

Мета виконання контрольної роботи — поглибити і закріпити здобуті теоретичні знання, вивчити вітчизняний і зарубіжний передовий досвід діяльності підрозділів служби безпеки суб’єктів підприємницької діяльності.

Перед виконанням контрольної роботи необхідно вивчити відповідні першоджерела зі списку літератури.

Контрольна робота повинна містити план. У вступі необхідно розкрити роль і значення вибраної теми. Основна частина повинна складатися з двох-трьох питань вибраної теми. Окремою частиною роботи повинні бути висновки, де слід викласти і обґрунтувати пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства або теоретичних положень за темою контрольної роботи, і список використаної літератури.

Наприкінці виконання роботи слід належно оформити титульну сторінку, підписати роботу і у встановлені терміни подати її на перевірку.

Варіант теми контрольної роботи студенти вибирають за останньою цифрою номера своєї залікової книжки; якщо остання цифра “5”, то студент за власним бажанням виконує відповідно варіант 5, 15 чи 25.

За консультацією з питань труднощів під час виконання контрольної роботи студенти можуть звернутися до викладачів кафедри правоохоронної діяльності.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Компетенція державних органів, які здійснюють правове регулювання у сфері охорони комерційної таємниці.
2. Юридичне закріплення права підприємства на комерційну таємницю.
3. Юридичне поняття допуску до комерційної таємниці підприємства. Перевірка осіб, які оформлюються для роботи з комерційними таємницями.
4. Характеристика особливостей законодавства у сфері захисту комерційної таємниці.

5. Законодавчі гарантії забезпечення права на інформацію і методи правового регулювання, що забезпечують захист комерційної таємниці.
6. Суб'єкти і об'єкти захисту комерційної таємниці. Концепція захисту комерційної таємниці — “орсес” (operation security).
7. Особливості правового регулювання охорони комерційної таємниці при веденні ділових переговорів і укладенні комерційних договорів.
8. Концептуальні основи і принципи захисту комерційної таємниці.
9. Поняття і ознаки комерційної таємниці.
10. Система правового захисту комерційної таємниці підприємства та її елементи.
11. Способи, методи і джерела отримання інформації про партнерів у підприємницькій діяльності.
12. Відповідальність за порушення законодавства про комерційну таємницю.
13. Розходження в законодавстві України, пов'язані з захистом комерційної таємниці.
14. Правове регулювання відносин у сфері захисту комерційної таємниці.
15. Загальна характеристика законодавства у сфері захисту комерційної таємниці.
16. Державні гарантії права на інформацію.
17. Комерційна таємниця (інформація як об'єкт правової охорони).
18. Договірні відносини у сфері охорони комерційної таємниці (інформації).
19. Правова охорона державної науково-технічної інформації.
20. Державний технічний захист інформації.
21. Охорона державної таємниці.
22. Неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці.
23. Відповідальність за порушення законодавства про захист комерційної таємниці.
24. Охорона права на інформацію.
25. Методика розробки та переліку відомостей, що становлять комерційну таємницю.
26. Охорона банківської таємниці.

27. Правові відносини підприємства з контролюючими органами з питань, пов'язаних із захистом комерційної таємниці.
28. Комерційна таємниця в законодавстві іноземних країн і в міжнародному праві.
29. Охорона ноу-хау.
30. Захист інформації в локальній і корпоративній мережах підприємств.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Конституція* України. — К., 1996.
2. *Коментар* до Конституції України. — К., 1996.
3. *Цивільний кодекс* України. — К., 2003.
4. *Кодекс* України про адміністративні правопорушення // *Право України*. — 1995. — № 3–4.
5. *Кримінальний кодекс* України від 5 квітня 2001 р. // *ВВР України*. — 2001. — № 25–26. — Ст. 131.
6. *Господарський кодекс* України. — К., 2004.
7. *Закон* України “Про власність” (із змін. та допов.) // *ВВР України*. — 1992. — № 30.
8. *Про захист* від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996 р., № 236/96-ВР (із змін. і допов., внесеними ЗУ від 18 листопада 1997 р. № 642/97-ВР // *Голос України* — 1997. — 17 груд.; Уряд. кур'єр. — 1997. — 18 груд.
9. *Закон* України “Про господарські товариства” (із змін. та допов.) // *ВВР України*. — 1991. — № 49.
10. *Про захист* економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 р. № 2210-III // *ВВР України*. — 2001. — № 12. — Ст. 64.
11. *Закон* України “Про внесення змін та доповнень до деяких законодавчих актів, що регулюють банківську діяльність” // *Голос України*. — 1994. — 1 квіт.
12. *Закон* України “Про патентування деяких видів підприємницької діяльності” // *ВВР України*. — 1996. — № 20. — Ст. 82.
13. *Закон* України “Про охорону прав на зазначення походження товарів” // *ВВР України*. — 1999. — № 32. — Ст. 267.
14. *Закон* України “Про Національний банк України // *ВВР України*”. — 1999. — № 29. — Ст. 238.

15. Закон України “Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб’єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження” // ВВР України. — 2000. — № 12. — Ст. 97.
16. Закон України “Про природні монополії” // ВВР України. — 2000. — № 30. — Ст. 238.
17. Закон України “Про внесення змін та доповнень до деяких законодавчих актів України” // ВВР України. — 1993. — № 26.
18. *Про основні напрями конкурентної політики на 2000–2002 роки та заходи щодо їх реалізації*: Указ Президента України від 26.02.2000 № 219/00.
19. Закон України “Про охорону прав на винаходи та корисні моделі” // Голос України. — 1994. — 3 берез.
20. Закон України “Про охорону прав на знаки для товарів та послуг” // Голос України. — 1994. — 17 лют.
21. Закон України “Про охорону прав на промислові зразки” // ВВР України. — 1994. — № 33.
22. Закон України “Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР “Про захист прав споживачів” // Голос України. — 1994. — 15 січ.
23. Закон України “Про інформацію” // ВВР України. — 1992. — № 48. — Ст. 650.
24. Закон України “Про захист інформації в автоматизованих системах” // ВВР України. — 1994. — № 31. — Ст. 286.
25. Закон України “Про державну таємницю” // ВВР України. — 1994. — № 16. — Ст. 93; 1999. — № 49. — Ст. 428 (у ред. Закону від 21.09.99. № 1079-XIV).
26. Закон України “Про науково-технічну інформацію” // ВВР України. — 1993. — № 33. — Ст. 345.
27. *Концепція технічного захисту інформації в Україні*: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 1997 р. № 1126.
28. *Положення про технічний захист інформації в Україні*: Затв. Указом Президента України від 27 вересня 1999 р. № 1229/99.
29. *Про затвердження Положення про контроль за функціонуванням системи технічного захисту інформації*: Наказ Департаменту спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації служби безпеки України від 22.12.99 № 61.
30. *Про затвердження Інструкції про порядок забезпечення режиму безпеки, що повинен бути створений на підприємствах, устано-*

вах та організаціях, які здійснюють підприємницьку діяльність у галузі криптографічного захисту конфіденційної інформації, що є власністю держави: Наказ Департаменту спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації служби безпеки України від 22.10.99 № 45.

31. *Про затвердження Положення про порядок розроблення, виготовлення та експлуатації засобів криптографічного захисту конфіденційної інформації*: Наказ Департаменту спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації служби безпеки України від 30.11.99 № 53.
32. *Інструкція про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави*: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 27.11.98 № 1893.
33. *Положення про режимно-секретні органи в міністерствах, відомствах, Уряді Автономної Республіки Крим, місцевих органах державної виконавчої влади, виконкомах Рад, на підприємствах, в установах і організаціях*: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 04.08.95 № 609.
34. *Про затвердження Інструкції щодо умов і правил здійснення діяльності у галузі технічного захисту інформації та контролю за їх дотриманням*: Наказ Державної служби безпеки України з питань технічного захисту інформації від 23.05.94 № 46.
35. *Інструкція про умови і правила провадження підприємницької діяльності (ліцензійні умови), пов’язаної з розробленням, виготовленням, ввезенням, вивезенням, реалізацією та використанням засобів криптографічного захисту інформації, а також з наданням послуг із криптографічного захисту інформації, та контроль за їх дотриманням*: Затв. наказом Ліцензійної палати України та Департаменту спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації Служби безпеки України від 17.11.98 № 104/81.
36. *Про затвердження Порядку комплексної перевірки діяльності науково-дослідних установ, які повністю або частково фінансуються за рахунок державного бюджету*: Міністерства України у справах науки і технологій, Міністерства економіки України, Міністерство фінансів України: Наказ від 28.01.97 № 7/7’/50.

37. *Про затвердження* Типового положення з планування, обліку і калькулювання собівартості науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт: Постанова від 20 липня 1996 р. № 830.
38. *Рішення* Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення статей 3, 23, 31, 47, 48 Закону України “Про інформацію” та статті 12 Закону України “Про прокуратуру” (справа К. Г. Устименка) від 30 жовтня 1997 р.
- Додаткова*
39. *Андрощук Г., Вороненке Л.* Методика виявлення свідень, що складають комерційну тайну // *Бизнес-информ.* — 1999. — № 11–12. — С. 13–18.
40. *Андрощук Г. А., Пахаренко А. П.* Право інтелектуальної власності в США // *Бизнес-информ.* — 1999. — № 16. — С. 12–15.
41. *Андрощук Г., Вороненке Л.* Захист комерційної таємниці: економіко-правовий аспект // *Інтелектуальна власність.* — 1999. — № 9. — С. 7–15.
42. *Андрощук Г., Вороненке Л.* Какие сведения могут составлять комерційну тайну // *Бизнес-информ.* — 1999. — № 9–10. — С. 12–18.
43. *Андрощук Г. О.* Правове регулювання захисту комерційної таємниці в Україні // *Адвокат.* — 1997. — № 4(7). — С. 49–53.
44. *Андрощук Г. А., Галак Н. М., Коваль А. А. и др.* Промышленная собственность: охрана и защита прав владельцев. — К., 1991. — 160 с.
45. *Андрощук Г. А., Давыдов И. Ю.* Предпринимательство и безопасность. — К.: Знання, 1993. — 27 с.
46. *Андрощук Г. А., Работягова Л. И.* Патентное право: правовая охрана изобретений: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 1999. — 216 с.
47. *Андрощук Г. О.* Пірати індустрії. — К.: Знання, 1991. — 48 с. — (Сер. 8, Новини науки і техніки, № 5).
48. *Андрощук Г. О.* Правове регулювання ноу-хау // *Проблеми науки.* — 1999. — № 12. — С. 51–58.
49. *Андрощук Г. О.* Секретна інформація як об’єкт правової охорони // *Інтелектуальна власність.* — 1999. — №3–4. — С. 29–34.
50. *Андрощук Г., Вороненке Л.* Коммерческая тайна и конкуренция // *Проблеми науки.* — 1999. — № 6. — С. 49–99.
51. *Андрощук Г., Вороненке Л.* Определение сведений, подлежащих защите при проведении опытно-конструкторских работ // *Бизнес-информ.* — 1999. — № 13–14. — С. 9–11.
52. *Ержые Ж.* Промышленный шпионаж. — М.: Междунар. отношения, 1971. — 176 с.
53. *Гасанов Р. М.* Шпионаж и бизнес. — М.: ТОО ПКФ “Сааги”, 1993. — 320 с.
54. *Громов Г. Р.* Очерки информационной технологии. — М.: Инфо-Арт, 1992. — 336 с.
55. *Гуров А. И.* Профессиональная преступность: прошлое и современность. — М.: Юрид. лит., 1990. — 304 с.
56. *Интеллектуальная собственность в Украине: правовые основы и практика:* Науч.-практ. изд.: В 4 т. / Под общ. ред. А. Д. Святоцко-го. — К.: Ін Юре, 1999.
57. *Казакевич О. Ю., Кочев Н. В., Максименко В. Г., Пиния А. Г., Шиян Н. И.* Предприниматель в опасности: способы защиты: Практическое руководство для предпринимателей и бизнесменов. — М., 1992. — 72 с.
58. *Козлов С. Б., Иванов Е. В.* Предпринимательство и безопасность / Под общ. ред. д.ю.н. Ю. Б. Долгополова. — М.: Агентство НТИ. — 1991. — Ч. 1, 2. — 507 с.
59. *Козлов С. Б., Иванов Е. В.* Предпринимательство и безопасность. / Под общ. ред. д.ю.н. Ю. Б. Долгополова. — М.: Агентство НТИ. — 1991. — Ч. 3. — 397 с.
60. *Коммерческая тайна (поиск, суждения, размышления, предложения)* / Творческий коллектив “Секрет” объединения “Гал-приз”. — 2-е изд., доп. — Львов, 1991. — 286 с.
61. *Корнеев Л. А.* Тайная война монополий. — К.: Политиздат Украины, 1978. — 126 с.
62. *Меньшиков А. А.* Правовые вопросы передачи ноу-хау в международной торговле: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — М.: ИПАН СССР, 1983.
63. *Нелін О. І., Низенко Е. І., Панфілов В. М.* Роль недержавних служб безпеки в захисті економічних інтересів підприємництва. — К.: Поліграф-Сервіс, 2001.
64. *Низенко Е. І.* Організаційно-правове забезпечення, формування та реалізація державної політики в сфері безпеки підприємництва // *Зб. наук. праць.* — К.: Приватне право і підприємництво, 2003.
65. *Низенко Э. И.* Обеспечение безопасности предпринимательской деятельности: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2003. — 123 с.

66. *Никифоров Г. К., Азнакаев Г. Н.* Защита коммерческой тайны. — К.: Юринформ, 1994. — 88 с.
67. *Нікіфоров Г. К., Нікіфоров С. С.* Підприємництво та правовий захист комерційної таємниці: Навч.-практ. посіб. для вищ. навч. закл. — К.: Олан, 2001. — 208 с.
68. *Практика* защиты коммерческой тайны в США. Руководство по защите Вашей деловой информации. — М.: СП “Crokus Intel-pation”, 1990. — 253 с.
69. *Свинсон Б.* Экономическая преступность: Пер. со шведск. / Вступ. ст. М. А. Моргуновой и Ю. А. Решетова; Под ред. М. А. Моргуновой. — М.: Прогресс, 1987. — 160 с.
70. *Соловьев Э. Я.* Коммерческая тайна и ее защита. — М.: ИВФ Антал, 1996. — 64 с.
71. *Черняевский А. А.* Безопасность предпринимательской деятельности: Конспект лекций. — К.: МАУП, 1998. — 124 с.
72. *Черняевский А. А.* Промышленный шпионаж и безопасность предпринимательства: Учеб.-метод. пособие. — К.: МЗУУП, 1994. — 64 с.
73. *Штумпф Г.* Договор о передаче ноу-хау. — М.: Прогресс, 1976. — С. 25.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Правові основи захисту комерційної таємниці”	4
Зміст дисципліни “Правові основи захисту комерційної таємниці”	6
Питання для самоконтролю	22
Вказівки до виконання контрольної роботи	27
Теми контрольних робіт	27
Список літератури.....	29

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
 Редактор *О. В. Лебідь*
 Комп'ютерне верстання *А. П. Нечипорук*

Зам. № ВКЦ-4996

Формат 60 84/16. Папір офсетний.
 Друк ротативний трафаретний. Наклад 50 пр.
 Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
 03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП
 ДП «Видавничий дім «Персонал»
 03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX
*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
 суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*
 Надруковано в друкарні ДП «Видавничий дім «Персонал»